

Az Eplényi Mészkö Formáció úrkúti kifejlődésének mikromineralógiai és agyagásványtani vizsgálata

Pekker Péter
(ELTE Ásványtani Tsz.)

Dolgozatomban a bakonyi Úrkúti Mangánérc Formáció fedőjében elhelyezkedő, korszerű ásványtani eszközökkel még nem vizsgált dogger Eplényi Mészkö Formáció részletes ásványtani vizsgálatát végeztem el. Az összlet a rétegsorban sűrűn és látszólag rendszertelenül váltakozó háromféle megjelenésű üledékes kőzetből áll. Ez a három típus mind a bányavárat falán, mind pedig az elvégzett sűrűség és szemcseméret szerinti szeparálás, vékonycsiszolati, röntgendiffrakciós, kémiai és mikroszondás vizsgálatok során is jól elkülönült.

A puha, zöldes, lemezes típus alacsony kovatartalmú. Benne mikrites - agyagos mátrixban (agyagásvány: főként illit és szmektit) lemezeket alkotó (karbonátos) bositrahéjak és kis mennyiségű kovás radiolária illetve szivacstű található.

Az átmenetinek tekinthető lemezes, keményebb, zöldesszürke típusban a bositrahéjas lemezeket opálos kötőanyag cementálja és ezek az előbbi típushoz hasonló anyagú, mikrites – agyagos lemezekkel váltakoznak, melyekben nagy számú radiolária és kovaszivacstű maradvány található, mind eredeti, mind átpiritesedett változatban.

A kemény, szürke, kovás mészkö típusra magas opáltartalom, a rétegszilikátok szinte teljes hiánya, és irányítatlan, lemezeket nem alkotó bositrahéjak jellemzők, sok (nem piritesedett) radioláriával és szivacstűvel. Mindhárom típusra jellemző a magas karbonáttartalom (27–40 s%), apatit anyagú halmaradványok, kvarcsezemcsék, muszkovit és kevés biotit, továbbá kevés finomszemcsés pirites aggregátum. Látható tehát, hogy a minták közötti különbségek a kőzetté válás során lejátszódó kovásodás-opálosodás és piritesedés mértékében és az agyagásvány-tartalomban mutatkoznak. Új eredménynek tekintjük az átpiritesedett ősmaradványoknak, a bositrahéjak és a opálosodás kapcsolatának, valamint a halmaradványként azonosított apatitszemcséknek a leírását. Az eredmények alapot adhatnak további vizsgálatokhoz, melyek e tengeri kifejlődés pontosabb jellemzésére és a tengeraljzaton lejátszódó kémiai és biológiai folyamatok megértésére kereshetik a választ.